

STATENS
GEOTEKNISKA
INSTITUT

STEPMARK OCH STEGVIS PLANERING

MARIANNE KARLSSON OCH LISA VAN WELL, SGI
BOVERKET 25/2-2026

STATENS
GEOTEKNISKA
INSTITUT

vti

Länsstyrelsen
Kalmar län

REGION
BLEKINGE

STEPMARK: STEGVISA PLANERINGSVÄGVAL FÖR MARKANVÄNDNING I EN FÖRÄNDERLIG KUST

POLICYLABB / SAMVERKANSPROJEKT FINANSIERAT AV FORMAS
PÅGÅR MELLAN NOV 25 OCH APRIL 2028

SYFTE

Att bygga institutionell kapacitet hos lokala, regionala och nationella planaktörer för att utveckla nya arbetssätt och förslag så att den kustnära markanvändningen kan ändras successivt.

Foto: Anette Björlin

FRÅGESTÄLLNINGAR

- Vilka nuvarande arbetssätt och kunskapsunderlag används för att planering av kustnära mark ?
- Vilka samverkansmodeller krävs för att olika aktörer kan arbeta tillsammans för att utveckla och anpassa markanvändningen?
- Vilka arbetssätt och underlag krävs för att utveckla signalsystem och beslutspunkter i den långsiktiga planeringen?
- Vilka arbetssätt, ställningstagande och policys kan bidra till att möjliggöra successiva vägval inom planeringen?

FÖRVÄNTADE RESULTAT

- En handbok/vägvisare (utvecklas till en vägledning)
- Förslag på politiska ställningstaganden
- Webbssidor (RKS Blekinge, Kalmar, Gotland)
- Forskningsartikel

Foto: Anette Björlin

BEHOV AV STEGVIS PLANERING

Kapacitet att hantera osäkerheter kopplade till klimatförändringar, extremväder och samhällsutveckling.

Områden som riskerar höjd havsnivå eller erosion de kommande hundra till tvåhundra åren kan ha flexibel markanvändning nära havet.

Istället för en enskild lösning kan olika strategier användas stegvis över tid.

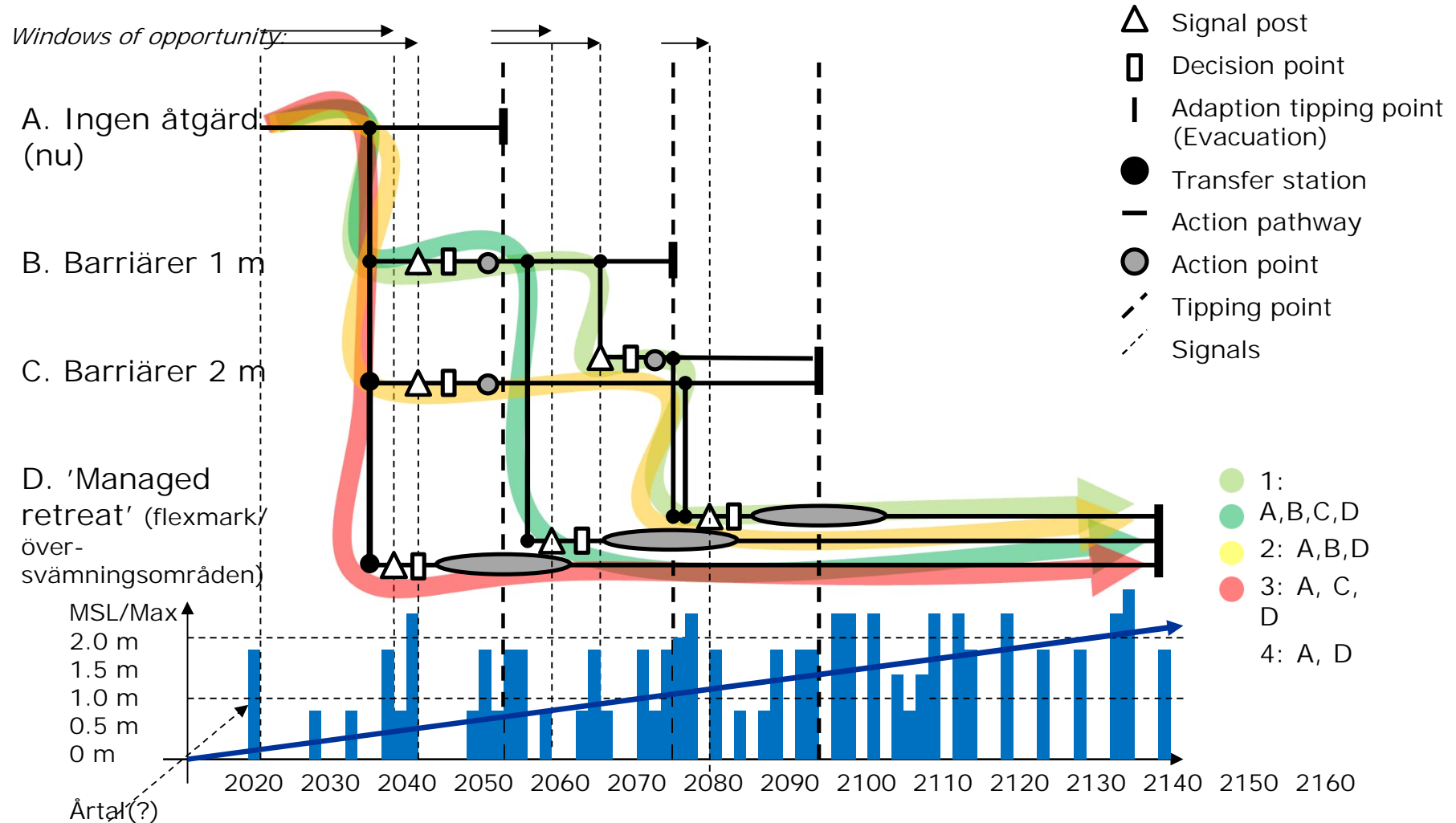
Flexibel markanvändning kan innebära tillfällig användning, tidsbegränsade funktioner, multifunktionella ytor eller markbyte. Sådan flexibilitet kan ge värde åt mark som annars inte skulle kunna användas.

DAPP – DYNAMIC ADAPTIVE POLICY PATHWAYS

Ett ramverk för att kombinera kortsiktiga åtgärder med långsiktiga alternativ, vilket gör det möjligt att agera flexibelt utan att låsa fast sig vid specifika prognoser.

1. identifiering av riskområden,
2. formulering av möjliga åtgärder,
3. fastställande av tröskelvärden (tipping points)
4. utveckling av signal- och övervakningssystem
5. beslutspunkter där val mellan olika handlingsvägar aktualiseras allt eftersom.

DYNAMIC ADAPTIVE POLICY PATHWAYS (DAPP)

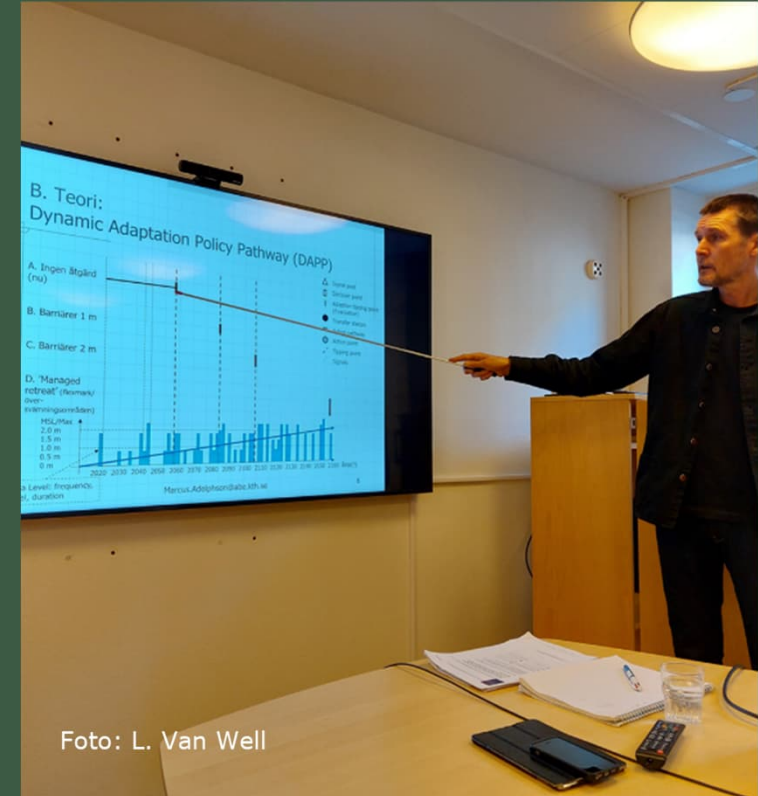

Max Sea Level: frequency, sea level, duration

DAPP TESTADES I KALMAR KOMMUN 2022-2024

- Stödjer kunskapsdelning
- Skapandet av ett gemensamt språk för att hantera stegvis och långsiktig planering
- Potentialen hos planeringsverktyg att hantera framtida översvämningar genom att etablera gemensamhetsanläggningar / samfällighetsföreningar.

*"Vi bör inrätta en strategisk planeringsgrupp som kontrollerar signalsystemet, med representanter från olika avdelningar och enheter med olika expertområden."
Tjänsteperson Kalmar*

KUNSKAPSRESURSER – KUNSKAPSBEHOV FÖR STEGVIS PLANERING

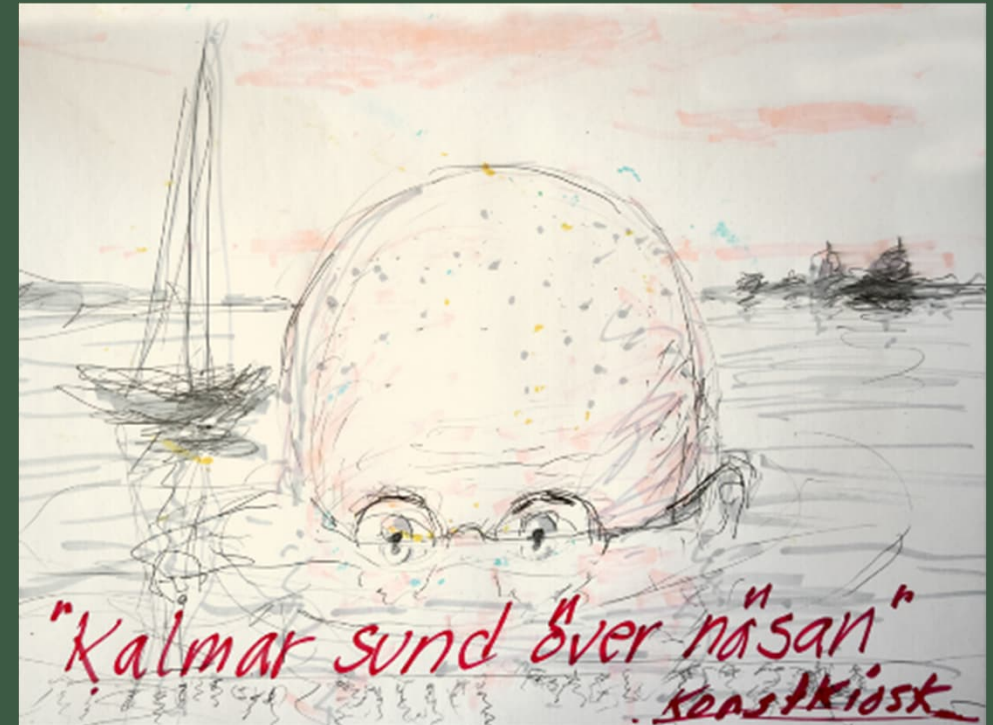
Planering under osäkerheter

Planeringshorisonter

Statliga riktlinjer för att hantera osäkerhet

Tillgång till nya kunskap/data

Kommunikationsstöd

MÖJLIG ANVÄNDNING IDAG AV OMRÅDEN SOM HOTAS AV ÖVERSVÄMNINGAR I FRAMTIDEN?

Smygande kris?

Foto: L. Van Well

Kan vi skydda allt?

Foto: S. Bokhari Irminger

"Det är lättare att planera för reträtt när vi vet att det kan vara en längre period av flexibilitet under tiden"
(Kommunal planerare)

FLEXMARK – ETT FÖRHÅLLNINGSSÄTT

- Obebyggd mark
- Tillfällig användning
- Tidsbegränsade funktioner
- Multifunktionella ytor
- Sådan flexibilitet kan ge värde åt mark som innan den behöver "pensioneras"

EXEMPEL FRÅN KALMAR

Vad kan flexmark vara?

Våtmark och lågland som
buffertzoon

Stadsparker och gemensamma
grönytor i lågland

Camping platser och
koloniområden

Obebyggd kommunal mark

Vad kan inte vara flexmark?

Värdefulla naturområden

Kulturhistoriska miljöer

Samhällskritiska infrastruktur och
transportleder

Local government-led: development plans

LACANAU, FRANCE

Urban planning changes

Temporary demountable assets

To generate income over 'long-term' – 2050

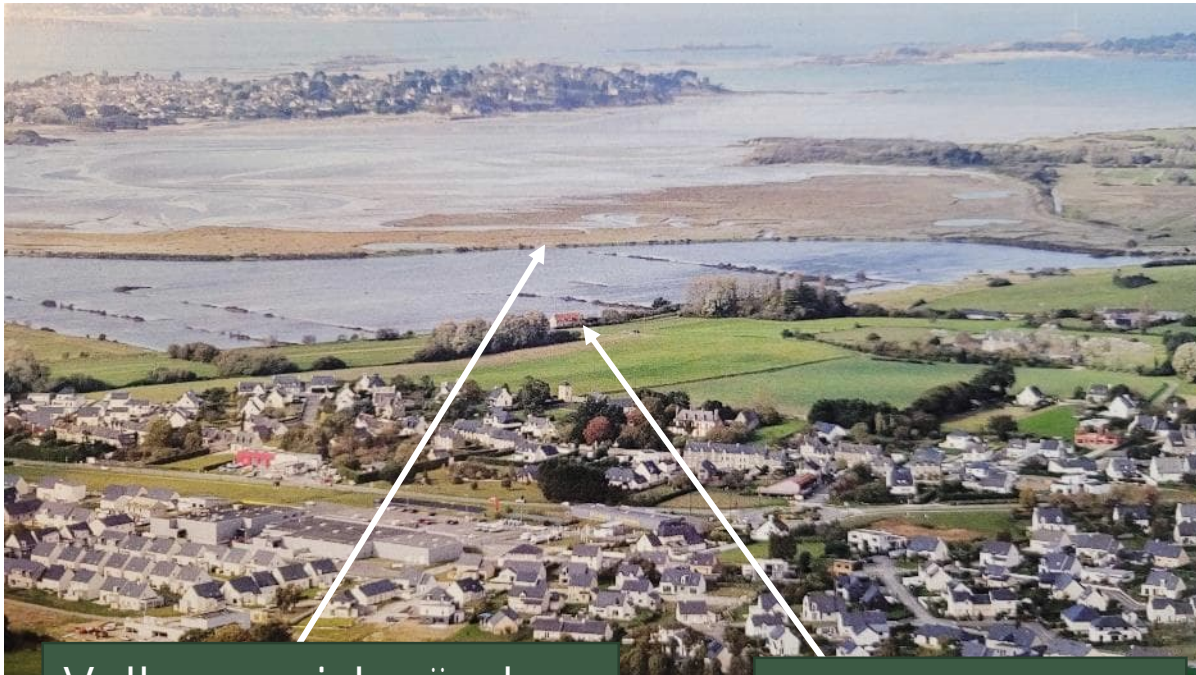
Then planned retreat and relocation, all of which is actively discussed with the community now.

Bilder: Larissa Naylor, UG

Pilotområde: Bay of Lancieux, Bretagne, Frankrike

Återskapande av våtmark

Vall som gick sönder
2021. Innanför var
jordbruksmark.

Hus som fick
överges.

Foto: Anette Björlin, SGI

WORKSHOP STEGVIS PLANERING

Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4
<p>Sanna Dufbäck Fornander Sanna Andersson Ted Kransby Maria Öias Lisa van Well</p>	<p>Magnus Lund Hanna Maleus Larsson Christopher Lagercrantz Johan Nilsson Marianne Karlsson Ebba Ryd</p>	<p>Cecilia Näslund Lena Hellgren Sofie Samuelsson Jenny Rydquist Anette Björlin</p>	<p>Ola Swärdh Cecilia Gadman Hanna Faming Helena Branzén Johan Nyberg</p>

VAD TYCKER NI OM STEGVIS PLANERING OCH FLEXIBEL MARKANVÄNDNING?

- Möjligheter med stegvis planering
- Begränsningar med stegvis planering
- Stegvis planering i relation till PBL

För att få riskrelaterade frågor att hamna i fokus för beslutsfattande krävs tre viktiga element:

1. Även komplexa frågor måste presenteras på ett relativt enkelt sätt,
2. det måste vara visuellt, och
3. det måste vara känslomässigt engagerande.

Från John Englander "Moving to Higher Ground" 2021.

Konstkiosk #6 Kalmar 2023 www.konstkiosk.se

